

Een halve man

Colofon

ISBN: 978 94 6365 213 1

1e druk 2020

© 2020, Erik van Zadelhof

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk: Evelien Veenstra

Omslagtekening: Wendelien van de Erve

Foto achterflap: Kim van Diermen

Elke overeenkomst met bestaande personen, gebeurtenissen of plaatsen in deze roman berust op louter toeval. Alle personages, alle gebeurtenissen en de meeste plaatsen zijn fictief en verhouden zich op geen enkele manier tot een werkelijkheid van bestaande personen, gebeurtenissen of plaatsen.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Een halve man

Roman

Erik van Zadelhof

Voor R. die mij de weg naar binnen wees

Voor D. die mij wees op het belang van zelfliefde

*“Once I was a rich man and
Now I am so poor
But never in my sweet short life
Have I felt like this before.”*

(No expectations, Beggars banquet, Rolling Stones)

*

“Life is what happens to you while you’re busy making other plans.”
(Beautiful boy, Double fantasy, John Lennon)

Inhoudsopgave

Proloog		9
Deel I	Ondergang	11
Hoofdstuk 1	Selemeijer en Dijkema	13
Hoofdstuk 2	Ayahuasca	25
Hoofdstuk 3	Partnervergadering	29
Hoofdstuk 4	Hilly	40
Hoofdstuk 5	Doodvonnis	51
Hoofdstuk 6	Arend	53
Hoofdstuk 7	Maartje	59
Hoofdstuk 8	Tantra	62
Hoofdstuk 9	Nepal	68
Hoofdstuk 10	Vipassana	81
Hoofdstuk 11	Arend en Hilly	90
Deel II	Het kruis op zijn schouders	97
Hoofdstuk 12	Naar Bali	99
Hoofdstuk 13	Oceanen van tranen	103
Hoofdstuk 14	Kerstmis	112
Hoofdstuk 15	Zijn vrienden	122
Hoofdstuk 16	Daten	136
Hoofdstuk 17	De wegbereider	149
Hoofdstuk 18	Arend verkoopt zijn huis	156
Hoofdstuk 19	In de pijn de schoonheid zien	166
Hoofdstuk 20	Overvloed en tekort	179
Hoofdstuk 21	Wim	191
Hoofdstuk 22	Therapie	194

Hoofdstuk 23	Hartmedicijn	205
Hoofdstuk 24	Henriette	217
Hoofdstuk 25	Alleen maar bewustzijn	224
Hoofdstuk 26	Nieuwe lente	230
Hoofdstuk 27	Tegen de klippen op	237
Hoofdstuk 28	Ander werk	251
Hoofdstuk 29	Adelaar Eenwording	255
Hoofdstuk 30	Heel	262
Epiloog		265
Bijlage		269
Dankwoord		271

Proloog

Ze blies de kaars uit. En daarmee ook hun huwelijk? vroeg hij zich af. Hij keek naar de rotzooi in het vakantiehuisje. Op het matras bij de gedoofde haard lag een condoom. Op de tafel lagen de resten van een joint en het middel dat ze hadden gebruikt. Het rook nog vaag naar de salie die was verbrand. Het ritueel had twaalf uur geduurd. Maar had het ook opgeleverd wat hij wilde?

Er was tussen hen na vijfendertig jaar heel veel, misschien zelfs wel meer liefde. Maar de passie was verdwenen. Hij ging koffiezetten. Ze keken terug op deze bijzondere nacht. Ze prees hem voor de manier waarop hij haar in het ritueel had begeleid met vragen, ideeën, eten, drinken, muziek en gitaarspel.

‘Je zou best zelf sjamaan kunnen worden,’ zei ze.

Hij kauwde even op die suggestie.

‘Tja, wie weet: van advocaat tot sjamaan, het is nogal een omslag.’

Bij het vertrek omhelsden ze elkaar hartstochtelijk. Hij dacht dat er maar weinig mensen op de wereld waren die zoveel van elkaar hielden als zij.

Met natte ogen gaf hij zich weer over aan zijn eenzaamheid. ‘Van advocaat tot sjamaan,’ had ze gezegd. Er waren gekkere dingen gebeurd. Misschien lag in deze situatie ook een zegen verborgen. Maar man, wat hield hij veel van deze vrouw. En zij van hem, dat wist hij. En toch was hun huwelijk, tenminste hun oude huwelijk, niet meer levensvatbaar. Daarvoor waren er te veel patronen en compromissen in gesloten. Hij gaf er nog steeds een ruime voldoende aan. Maar

waar andere mensen zouden tekenen voor een acht, was dit voor hen niet goed genoeg. Niet omdat ze perfectionistische strebers waren, maar juist omdat zij beiden zochten naar waarheid.

In gedachten ging hij terug naar die maandagochtend, minder dan twee jaar geleden, toen de cascade van gebeurtenissen zijn onvermijdelijke loop had genomen.

Deel I Ondergang

Hoofdstuk 1 Selemeijer en Dijkema

Op maandagochtend zat Arend stipt om acht uur op zijn kamer. Hij droeg een grijze broek met omslag, suède instappers, donkere kniekousen, een lichtblauw Oxford-overhemd met dubbele manchetten en een geruit jasje van tweed. Hoewel hij er nog tientallen had, werden dassen tegenwoordig bijna niet meer gedragen. Zijn blik gleed over zijn geliefde prullaria en prenten aan de muur: platen van de Stones, Creedence, Neil Young en een foto van de Beatles met Cassius Clay. Hij ergerde zich eraan dat hij, als zo vaak, de eerste was. Waarom hadden de anderen niet ook zijn arbeidsethos? Dit jaar was hij vijfendertig jaar advocaat. Wisten zijn kantoorgenoten dat eigenlijk wel? Deed het ertoe?

Gisteravond was hij teruggekomen van het jaarlijkse ski-weekend met zijn jaarclub in het Zwitserse chalet van een vriend die goed had geboerd. Hij dacht aan zijn vrienden, die hij al veertig jaar kende. Toen *'masters of the universe'*, nu dikkige mannen met geld en de wens om vast te houden wat ze hadden. Als vanouds was er veel gelachen en veel gedronken. En ook als vanouds was er veel geroddeld en vuil gespoten over anderen. De stereotyperingen waren niet van de lucht geweest. Een politicus was een vreselijke man, een presentator een pisnacht. Hij had zich eraan geërgerd. Maar hij had toch ook niet durven ingrijpen, bang voor de hoon van de groep. Sommige dingen die gezegd werden, vond hij weerzinwekkend. Zoveel oordelen. En tegelijkertijd betrapte hij zichzelf erop dat hij ook weer een oordeel had over die andere oordelen. Kon hij eigenlijk wel onvoorwaardelijk van deze vrienden houden? In elk geval was hem duidelijk ge-

worden dat zijn ongenoegen ook te maken had met zijn eigen oordeel. Hij vond het belangrijk om trouw aan zichzelf te blijven, maar met zijn eigen oordelen was hij misschien geen haar beter. Was hij zelf wel iemand die zijn vijand de andere wang toekeerde als hij geslagen werd? Of waren zijn verontwaardiging en gevoel van morele superioriteit niets anders dan een eigen vorm van agressie? Had hij zijn afkeuring wel voldoende duidelijk gemaakt door alleen te zwijgen? Of was dat de anderen gewoon ontgaan? En werd hij door niet deel te nemen aan het gesprek door de anderen vooral als saai gezien? Een eenling was hij altijd geweest. Binnen kantoor, binnen zijn vriendengroep en zelfs binnen zijn gezin. Arend snakte naar verbinding en schrok er tegelijk voor terug.

Weer thuis was er een zondagavondetentje geweest met Maartje en zijn drie in Amsterdam studerende kinderen. Hij had hen aangespoord om nu eindelijk eens af te studeren. Hij wilde ook weleens af van de kosten daarvoor. Dan kon hij zich veroorloven om wat minder te gaan werken. Dat had niet geleid tot het gezellige avondje dat hij zich had voorgesteld. Daar had hij nu spijt van. Daarom had hij vanochtend een appje aan hen gestuurd om zijn excuses te maken. *'Uiteindelijk is liefde het kompas van mijn leven'*, had hij als laatste zin in dat bericht gezet. Hij had erover getwijfeld want het klonk misschien pathetisch, maar hij had het toch gedaan.

Arend merkte dat hij zich zat op te winden. Dat was geen goed begin van de week, waarin er nog zoveel moest gebeuren. Om negen uur liep hij naar het secretaresse-eiland en zei tegen Suzanne dat hij in elk geval tot twaalf uur niet gestoord wilde worden.

Terug op zijn kamer pakte hij zijn meditatiekussen en ging zitten. Met de focus op zijn ademhaling zag hij het afge-

lopen weekend opnieuw aan zich voorbijgaan. Maar nu probeerde hij niet te blijven hangen aan de gedachten en zich te concentreren op alleen het observeren daarvan.

Iets rustiger nam hij na een half uur een espresso uit het apparaat op zijn kamer en zuchtte. Woensdagavond zou er een maatschapsvergadering zijn waarbij er besloten moest worden over een aantal ingewikkelde punten. Voor de besluitvorming was een stuk nodig dat Arend als kantoorvoorzitter zou schrijven. Hij zou dat doen op een kristalheldere advocatenmanier. Eerst de inleiding met het noemen van de beslispunten, dan de afwegingen met hun voors en tegens en ten slotte de conclusie.

Arend opende in zijn pc de map Modellen en koos het model Memorandum. In de daarvoor bestemde ruimte vulde hij de kop van het stuk in. *'Aan: Maatschap Selemeijer & Dijkema. Van: Arend Terpstra. Datum: 12 januari. Betreft: Koers S&D.'*

'Hierbij bied ik jullie aan een prognose van de jaarrekening zoals opgesteld door onze accountant. Hoewel de precieze omvang van debiteuren en kosten nog niet geheel vaststaat, mogen we ervan uitgaan dat deze prognose een voldoende betrouwbaar beeld geeft van onze prestaties in het afgelopen jaar.'

Na een pagina herlas hij het begin en wijzigde hier en daar een woord. Ondanks zijn lage energieniveau begon hij toch aardigheid te krijgen in het stuk.

Er werd geklopt. Het was Christiaan, vijfdejaars advocaat, zijn medewerker.

'Hi, Christiaan, ik ben eigenlijk bezig met iets waar ik al mijn concentratie voor nodig heb. Kan het later?'

'Natuurlijk kan het later,' zei Christiaan, 'ik wilde

even met je overleggen over dat processtuk in de zaak Verdonkschot.’

Arend bedacht zich. Nu Christiaan toch hier was, kon hij net zo goed even met hem sparren. ‘Zeg, ik ben bezig om een stuk te maken voor de partnernvergadering woensdag. Kort gezegd, het gaat niet goed met kantoor. We moeten ingrijpen. Misschien wil je eens met me meedenken?’

‘Ik denk graag met je mee,’ zei Christiaan, die ging zitten. ‘Wat is er dan?’

‘In de afgelopen vier jaar hebben wij steeds een daling gezien van omzet en winst. Eerst konden we nog de schuld geven aan de crisis. Maar daarna is het nauwelijks beter gegaan. We moeten echt indringend praten over onze bedrijfsvoering. Onze winst ligt nog maar op de helft van vijf jaar geleden. In een stad als Zwolle kun je natuurlijk nog steeds heel goed leven van twee ton. Maar toch maak ik me grote zorgen.’

Christiaan zweeg.

‘Je herinnert je dat we hier een adviseur over de vloer hebben gehad. Die man had allerlei nuttige observaties en oplossingen. Maar zijn adviezen zijn genegeerd. We rommelen nog steeds op dezelfde manier door als altijd.’

‘Verandering zal altijd weerstand opwekken,’ zei Christiaan.

Christiaan begrijpt het, dacht Arend. Intussen zette hij in de print een streep onder het woord ‘rommelen’. Moest hij dat laten staan? Eigenlijk was het geen advocatenwoord. Zou het aanstoot geven? Hij liet het staan. Hij vervolgde: ‘Al veertig jaar, sinds de oprichting, beoefenen wij onze praktijk in wezen op dezelfde manier. Eigenlijk volgens het middeleeuwse gildestelsel, met meesters, gezellen en leerlingen. Jij bent nu gezelschap en als je je best blijft doen, kun je misschien

meester worden.’ Hij zag dat Christiaans belangstelling toenam. ‘Ieder jaar begroten wij de omzet van partners, medewerkers en stagiairs. Dat komt erop neer dat we het aantal werkuren vermenigvuldigen met het tarief. Als we daar de kosten voor salarissen en huisvesting en zo van aftrekken, dan blijft de winst over. En die verdelen we onder de partners. Dat systeem houdt geen rekening met marktontwikkelingen. Iemand die een mooie nieuwe cliënt binnenbrengt, wordt daarvoor niet beloond. Kosten en inkomsten komen en gaan op de grote hoop. Ons uitgangspunt is dat iedereen zijn best doet, omdat solidariteit de basis is van ons businessmodel.’

Christiaan siste tussen zijn tanden. ‘Ja, die solidariteit lijkt nobel, maar kan ook oneerlijk uitpakken. Een partner die de kantjes eraf loopt, krijgt dus net zoveel als een partner die de vouwen uit zijn broek rent?’

‘Precies. Zo zijn er grote verschillen ontstaan. Dat geeft ergernis bij de goeden en passiviteit bij de mindere goden. Bij Ondernemingsrecht doen ze het goed. Bij Insolventierecht loopt de business nu terug. Mijn praktijk, Arbeidsrecht, is stabiel. Maar Vastgoed en vooral Personen- en Familierecht doen het zeker niet goed. Beide praktijken dalen al jaren.’

‘Ja, dat zijn ook de mensen die om vijf uur al naar huis gaan,’ zei Christiaan. ‘Het is natuurlijk een vicieuze cirkel. Als er te weinig werk is, kun je vroeg naar huis. Maar die tijd kun je ook gebruiken om meer werk aan te trekken.’

Ingenomen met de bijval van Christiaan, ging Arend door. ‘Ik denk dat wij ons businessmodel drastisch moeten herzien. We hebben hier geen marketingplan. Iedereen doet maar wat. Ons tarievensysteem werkt vooral in ons voordeel en niet in dat van de cliënt. De markt is sterk veranderd. Er zijn nieuwe online aanbieders gekomen, waarmee

we al helemaal niet kunnen concurreren. We hebben geen toekomstvisie. De medewerkers en secretaresses zijn ontevreden. En zo kan ik nog wel even doorgaan. Er moet iets gebeuren.'

'Waar denk je aan?' vroeg Christiaan.

'Ik denk aan stevige maatregelen. Als wij nu niet ingrijpen, dan zal de markt dat wel doen voor ons.' Even overwoog hij om daaraan toe te voegen dat hij zelf dan in elk geval zijn heil elders zou zoeken. Maar dat deed hij toch niet: te dreigend. Bovendien: wat moest hij dan? 'Ik denk aan vier punten:

1. Het afstoten van de personen- en familierechtpraktijk per 1 januari volgend jaar.
2. Het terugbrengen van het secretariaat van twaalf naar zes secretaresses.
3. Verhuizing van ons kantoorpand van de binnenstad naar het industrieterrein aan de A28.
4. Het inhuren van een consultant voor een echte strategische herbezinning. Iemand wiens adviezen wij ook echt zullen gaan opvolgen en niet, zoals de vorige keer, negeren.'

Christiaan applaudisseerde zacht. 'Arend, ik schrik ervan, moet ik zeggen. Maar als het echt zo slecht gaat als je zegt, dan volg ik je. Maar eh ... Dit is eigenlijk niet waar ik voor kwam. Zal ik vanmiddag dan nog even bij je langslopen over Verdonkschot?'

'Is goed,' zei Arend verstrooid, die aan dit gesprekje vooral overhield dat hij tenminste één fan had gewonnen.

Nog een keer las hij zijn stuk. De punten waren brisant en zouden aanleiding geven tot heftige discussie en emotie. Maar kon het een onsje minder? Nee, besloot hij. In gedachten

probeerde hij te peilen hoe dit voorstel zou worden ontvangen door zijn medepartners. Van de ondernemingsrecht-compagnons was gewoonlijk niet veel te duchten. Willem en Claire wilden vooral met hun cliënten bezig zijn en werk was er genoeg. Maar in die sectie zat ook Ernst Dijkema, een van de oprichters van kantoor. Ernst zat weliswaar tegen zijn pensioen aan, maar dat zei hij al jaren en hij kon nog altijd niet worden genegeerd. Ernst was de architect van het kantoor in zijn huidige vorm. Voorstellen tot wijziging van die vorm konden in het verleden altijd op zijn tegenwerking rekenen. En dan was er nog Walter. Tja, Walter, in alles zijn tegenpool. Omdat Walter gewoonlijk wel belangstelling had voor voorstellen die een financieel voordeel opleverden, zou hij misschien positief staan tegenover de eerste drie punten. Maar dan zou je natuurlijk net weer zien dat Walter voor het halveren van het secretariaat zou stemmen zolang dat maar niet om *zijn* secretaresse zou gaan. Ach, Walter was Walter, onvoorspelbaar tot op het bot.

Ook in de sectie Vastgoed zouden de meningen gemengd zijn. Omdat het voorstel van Arend geïnspireerd was door de wens om de kosten terug te brengen, zouden de drie compagnons zich maar al te snel bedreigd kunnen voelen: zij werkten in een teruglopende markt. Dan kon je niet al te snel aannemen dat zij met zijn voorstellen zouden instemmen. Bovendien had elke aandeelhouder een stem die even zwaar woog. Zouden zich er vijf tegen zijn plannen keren, dan stond hij met lege handen.

In zijn eigen sectie had hij alleen rekening te houden met José. Zij was hem meestal wel trouw. Als ze maar kon werken in haar ontslagdossiers, had je geen kind aan haar.

Zou hij zijn notitie nog voor commentaar laten lezen door Hilly, die samen met hem deel uitmaakte van het dagelijks

bestuur? Hij overwoog dit langdurig. Maar besloot vervolgens toch dat niet te doen. Niet alleen was hij al aan de late kant omdat de vergadering al overmorgen was, ook zag hij op tegen aanpassingen die de teneur van zijn voorstel konden doorkruisen. Een risico om het niet te doen, wellicht, maar hij nam het weloverwogen.

Nog één passage voegde hij ten slotte toe aan de notitie:

‘Ik realiseer mij dat het voorgaande een verandering impliceert van ons kantoor van een niet eerder vertoonde omvang. En ook dat we het hier hebben over mensen die dit rechtstreeks raakt. Toch is mijn diepste beweegreden voor dit voorstel gelegen in mijn betrokkenheid bij dit kantoor. Die heb ik ook voor degenen die, als dit voorstel wordt aangenomen, moeten vertrekken. Ik ben ervan overtuigd dat er voor hen uiteindelijk een betere toekomst buiten dit kantoor ligt dan hier in een suboptimaal scenario.’

Ook dit herlas hij drie keer. Moest hij dit laten staan? Zou het geen spot opwekken? Ja, van Walter zeker. Maar was dat een reden om het weg te halen? Nee, hij liet het staan. Arend sloeg het memo op, koos het als bijlage bij de vertrouwelijke mail aan partners en verzond de notitie.

Het was twee uur. De lunch was al voorbij. Hij loog tegen Suzanne dat hij nu een afspraak met een cliënt buiten kantoor had. Hij liep naar zijn huis in de binnenstad. Hij had inderdaad een afspraak. Maar niet met een cliënt, maar met Ralph.

Ralph was een oud-collega van hem, die ook advocaat was geweest. In de tijd dat zij hadden samengewerkt bij Selemeijer & Dijkema, had hij het moeilijk gevonden om peil op hem te trekken. Ralph formuleerde zo zorgvuldig dat dat